

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

ArticleType: Research Article Accepted / Makale Kabul 19.01.2019
Received / Makale Geliş: 15.11.2018 Published / Yayınlanma 20.01.2019

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL DIŞLANMA SEBEPLERİ: YALOVA ÜNİVERSİTESİ TERMAL MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

REASONS OF SOCIAL EXCLUSION OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS: CASE OF UNIVERSITY OF YALOVA TERMAL VOCATIONAL SCHOOL

Öğr. Gör. Beyza ERKOÇ

Yalova Üniversitesi, SBE Sosyal Hizmet Doktora Programı Öğrencisi, Yalova/TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-0035-6782

Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Yalova
/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-2581-0205

ÖZET

Sosyal dışlanma ve sonuçları, üniversite ortamında gerek öğrenciler gerekse yönetimler tarafından istenmeyen bir durumdur. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal dışlanma sebeplerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırmanın evreni Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksekokulu öğrencileridir. Aralık 2018’de gerçekleştirilen araştırmada veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Uygulanan sosyal dışlanma ölçeği Özhasar’ın (2013) çalışmasından yararlanılarak geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında 411 adet anket formu toplanmıştır. Alanda toplanan veriler SPSS 23.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, tanımlayıcı istatistikler kullanılarak elde edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre sosyal dışlanmaya sebebiyet veren en önemli iki faktör, yoksulluk ($1,37 \pm 0,81$) ve eğitim seviyesidir ($1,35 \pm 0,73$). Sosyal dışlanma sebeplerinden en düşük etkiye sahip iki faktör ise şive ($1,20 \pm 0,64$) ve dinî inanç/mezhep tercihidir ($1,19 \pm 0,64$).
Anahtar Kelimeler: Sosyal Dışlanma Faktörleri, Meslek Yüksekokulu Öğrencileri, Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksekokulu.

ABSTRACT

Social exclusion and its consequences are undesirable in the university environment by both students and management. This research aims to determine the reasons for social exclusion of students in vocational schools, and its sample consists of Yalova Termal Vocational School students. In the research performed in December 2018, data were collected by survey method. The social exclusion scale used in this study was developed by using the study Özhasar (2013). 411 questionnaire forms were collected, and the data were analyzed by using SPSS 23.0 statistical package program. The findings were calculated by using descriptive statistics. According to the results of the analysis, the two most important factors that cause social exclusion are poverty (1.37 ± 0.81) and educational level (1.35 ± 0.73). On the other hand, the two factors that have the lowest effect on social exclusion are the accent (1.20 ± 0.64) and their religious belief / sectarian (1.19 ± 0.64).

Keywords: Social Exclusion Factors, Vocational School Students, University of Yalova Termal Vocational School.

1. GİRİŞ

Üniversiteler tüm toplumlarda bilim, teknoloji, ekonomi, kültür vb. alanlarda yaşanan gelişmelerde çok önemli bir role sahiptir. Üniversite eğitimi toplumların gelişmişliklerine yön verecek yeni neslin geleceğini inşa sürecinde önemli bir aşamayı oluşturur. Ancak bu aşama bazı öğrenciler için dezavantajlı durumları da beraberinde getirebilmektedir. Sosyal dışlanma bunlardan bir tanesidir.

Sosyal dışlanma üniversite ortamlarında farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Örnek olarak; kültürel farklılıklar, cinsiyet temelli ayrımcılıklar, dinî inanç farklılıkları, etnik köken ve yoksulluk verilebilir. Sosyal dışlanma olgusuna maruz kalınması durumunda; öğrencilerin akademik başarısını

düşmesi, okula devamsızlık ve okulu tamamen bırakma sayılarında artış, genel sağlığın bozulması, kargaşa, şiddet ve bağımlılık olaylarında artış ortaya çıkabilmektedir. Böylesi durumlar hem öğrenciler hem de üniversite yönetimi için istenmeyen durumlardır. Dolayısıyla bu çalışma, meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal dışlanma sebeplerinin belirlenmesini amaç edinmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Dışlanmanın Tanımı

Sosyal dışlanma, yeni olması nedeni ve komplike yapısı nedeniyle standartlaşmış bir tanımı olmayan ve tanımlanması zor bir kavramdır. Kavramın tanımlanması yapılırken en fazla vurgu ekonomik yönde yapılır; fakat kavramın siyasal, kültürel ve toplumsal yönleri de incelenmektedir (Şahin, 2009: 13-14).

Dışlanmanın anlamı kişiden kişiye değişebilir. Bu özellikten ötürü dışlanmışlık yalnızca bir tek ölçüte bağlı olarak tanımlanamaz; fakat dışlanmışlığa dair tanımlamalarda zamansal ve mekânsal farklı yorumlamaların bulunması olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu olumlu durum, politik kültüre kavramın yeni bakış açısı getirme işlevindedir. Sosyal dışlanma toplumsal alanların üç şekline vurgu yapar. Bu alanlar; "iç/dış", "merkez/çevre", "üst/alt"tır. Adı geçen bu alanlarda toplumun bazı kesimlerinin, toplumun bütününün ve sermaye birikim sürecinin dışarısında kalması ve ekonomik büyüme sürecine yapmış olduğu katkıdan eşit şekilde faydalanamaması sosyal dışlanmanın odağını oluşturur. Sosyal dışlanma genellikle sınıf altılık, ayrımcılık, eşitsizlik, yeni yoksulluk kavramları ile eş anlamlı olarak kullanılırken aynı zamanda yabancılaşmak, değiştirilebilirlik, yoksunluk vb. deyimlerle de açıklanmaya çalışılmıştır (Sapancalı, 2003: 13-14).

Sosyal dışlanma sosyal, siyasal ve ekonomik problemler yaşanırken ortaya çıkan paradokslara bağlı sorunların sonucudur (Cılga, 2009: 8).

Sosyal dışlanma, sosyal bütünleşmenin karşıtı olarak ele alınabilir. Bu şekilde ele alınır ise, kişilerin toplumları ile bütünleşmesine ve kendi geleceklerine dair avantajlarına erişimin engellenmesi, temel ihtiyaçlarından mahrum kalması, toplumu ile bağlarının kopması, sivil, politik, ekonomik ve vatandaşlık haklarından mahrum olması ya da bırakılması durumları ve süreçleri şeklinde tanımlanabilir. Bu durum bireylerde fizyolojik, psikolojik ve sosyal engellilik durumudur ve sosyal yönden dışlanmış kişi ya da gruplar eşitsizliğe maruz kalmış, risklere karşı duyarlı ve zayıf yapıdadırlar (Sapancalı, 2005: 53).

Sosyal dışlanma; bireylerin yoksulluk, temel eğitim ya da becerilerden mahrum olma veya ayrımcılık gibi nedenlerden ötürü içinde buldukları toplumların dışarısına itilmeleri ve toplumsal hayata katılım süreçlerinin önüne geçilmesi süreci olarak tanımlanabilir. Böylesi durumu yaşayan kesim hem emek piyasalarından, iş hayatından, eğitim ve öğretim imkânlarından faydalanmakta zorluk yaşar, hem de sosyal ve çevresel ağlar kurmakta ve faaliyetlerde bulunmakta sorunlar yaşarlar. Bu kesimin sahip olduğu güç çok sınırlıdır ve bu sınır onların karar alma süreçlerini sınırlandırır; dolayısıyla ilgili kesim çoğunlukla kendilerini güçsüz ve aciz hisseder (Adaman ve Keyder, 2007: 6).

Sosyal dışlanma, toplumsal bütünleşmeye karşıt, sosyal, politik, ekonomik süreçlere katılmama durumudur. Avrupa'da sosyal politikanın ana kavramlarından ve güncel problem alanlarından olan sosyal dışlanma, şimdilik yeni bir kavramdır. Kavram dezavantajlılık, ayrımcılık, yoksulluk konularıyla beraber değerlendirilir. Bahsi geçen her bir kavramın birçok boyutu olduğu düşünüldüğünde, sosyal dışlanmanın da birçok boyutu olduğu, yapısının karmaşık olduğu ve tanımlanmasının zor olduğu anlaşılacaktır. Sosyal dışlanma, yaşanan döneme, coğrafi bölgelere, toplumsal ve ekonomik yapılara göre farklılaşan bir süreçtir. Sürecin ana merkezini "toplumsal hayata katılmama" meydana getirir. Sosyal hayata katılmaya imkân veren alanlardan bir tanesinden mahrum olmak, diğer alanlarda da mahrumiyete sebep olur. Sosyal dışlanmaya dair yapılan tanımların fazlalığı, aynı zamanda tanımların politik, ekonomik ve toplumsal alanları içerisine alacak nitelikte olması kavrama olan ilgiyi artırır (Yıldırım, 2014: 91-92).

Sosyal dışlanma eşitlikçi güç ilişkilerinin yönlendirdiği dinamik ve çok boyutlu süreçlerden oluşur. Bunun yanında bireyler, gruplar, haneler, topluluklar, ülkeler ve küresel bölgeler dâhil olmak üzere farklı düzeylerde ve kültürel, ekonomik, politik ve sosyal olmak üzere dört boyutta etkileşime girer (Network, 2008: 36).

Dışlama, eşit olmayan güç ilişkilerinin yönlendirdiği dinamik, çok boyutlu süreçlerden oluşur. Bunlar birlikte çalışır ve dört boyutta (kültürel, ekonomik, politik ve sosyal) ve bireyler, gruplar, haneler, topluluklar, ülkeler ve küresel bölgeler dâhil olmak üzere farklı düzeylerde etkileşime girer.

2.2. Sosyal Dışlanmanın Unsurları

Sosyal dışlanmanın tanımlanmasına dair yaşanan zorluk, kavramın unsurlarının belirlenmesini de zorlaştırmaktadır. Sosyal dışlanmanın temelinde toplumsal ilişkiler ve bireylerin kendilerini içerisinde buldukları toplumun bir parçası olarak görmemeleri vardır. Bunun yanında sosyal dışlanmanın çok boyutluluk, görelilik ve dinamiklik unsurları da vardır. Sosyal dışlanma çok boyutludur, çünkü toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlar gibi birçok alanda yaşanan toplumsal problemlerle ilişkilidir. Görelidir, çünkü kavramın anlaşılması zamana ve mekâna göre farklılaşabilir. Dinamiktir, çünkü çok zamanlı bir süreci ifade eder (Şahin, 2009: 13).

2.3. Sosyal Dışlanmanın Sebepleri

Şahin'e göre (2009) sosyal dışlanma, ekonomik sebepler, kişisel sebepler, toplumsal ve kurumsal sebepler ile siyasal sebepler sonucu ortaya çıkar. Bahsi geçen sebeplerden biri ya da birkaçının yaşanması sonucunda dışlanan birey hem toplumsal hem de bireysel düzeyde problem yaşar ve eşitsizlik halini hayatının her aşamasında hisseder. Bu yüzden yoksullar, yaşlılar, kadınlar, engelliler gibi sosyal dışlanma riski taşıyan kişilerin korunması ve sosyal politikalarla desteklenmesi gerekir. Sosyal dışlanmanın meydana gelmesine etki eden faktörler arasında, düşük gelir, gelir dağılımında eşitsizlik, göçler, sosyal yönden güvencesizlik ve yetersiz eğitim yer alır (2009: 13-14).

Karataşoğlu ve İslamoğlu (2016) sosyal dışlanmanın nedenlerini aşağıdaki gibi gruplandırmıştır:

- **Küreselleşme:** Küreselleşmeye bağlı yaşanan gelişmeler sosyal dışlanma için uygun bir ortam oluşturmuş, yeni küresel alanda birçok dışlanmış grup ortaya çıkmıştır.
- **Göç:** Sosyal dışlanmanın önemli sebeplerinden birisi, dünyanın her bölgesinde yaşanan iç ve dış göçlerdir.
- **Sosyal Koruma Yetersizliği:** Bu sistemler kişilerin karşılaşma ihtimali bulunan sosyal sorunlara karşı güvence veren, muhtaç kişilere toplumsal yapılarda yer sağlayan sistemlerdir. Maddi yönden muhtaç olan bireyler bu sistemler sayesinde sosyal dışlanmaya karşı korunur; fakat çoğu toplumsal grup sosyal korunma sisteminden yeteri ölçüde faydalanamamakta ve sosyal dışlanma riskini yaşamaktadır.
- **Gelir Dağılımındaki Eşitsizlik:** Düzenli gelirden yoksun olmak yani yoksulluktur. Yoksulluk sosyal dışlanmanın hem sebebidir hem de sonucudur.
- **Emek Piyasasından Uzaklaşma ve İşsizlik:** İş gücü piyasasında istihdam sürecine dâhil olmak ya da olmamak ve istihdam edilme biçimi sosyal dışlanmanın nedenini ortaya koyar. İş gücü piyasasında sosyal dışlanma iki boyutta ele alınabilir. Birincisi istihdam sürecinden dışlanmaktır. Uzun süre işsiz olanlar bu gruba örnek olarak verilebilir. İkincisi işgücü piyasası içinde meydana gelen sosyal dışlanmalardır. Güvenli bir iş ortamında çalışmayanlar bu gruba örnek verilebilir. İşsizlik ile sosyal dışlanma arasında sebep-sonuç ilişkisi çok güçlüdür. Sosyal dışlanmanın her boyutunda işsizliğin etkisi görülebilir (Karataşoğlu ve İslamoğlu, 2016: 15-16).

2.4. Sosyal Dışlanmanın Sonuçları

Sosyal dışlanmanın sonuçları bireysel ve toplumsal olarak ikiye ayrılabilir. Bireysel sonuçlar, bireylerin fiziksel ve psikolojik yönden engelli hale gelmesi, eşitsizliğe maruz kalması, hayatlarındaki diğer risklerde korunmasız ve zayıf olmaları şeklindedir. Bireyler sıklıkla kendilerini yaşadıkları topluma karşı yabancı olarak hisseder. Kendilerini sahipsiz, destekten yoksun, güçsüz, çaresiz kalma gibi duygular içerisinde ve toplumuyla da bütünleşemeyen halde bulur. Kötü alışkanlıkların tetiklenmesi de beklenen bir durumdur. Yoksunluk bireylerde güven duygusunu yok eder. Yaşanılan stres ve kaygı daha ileride desteklene bile tamamen düzelmez. Aile yapıları sekteye uğrar. Bozulan aile yapısından en fazla çocuklar etkilenir. Çocuğa dair yansımalar beslenme, ilgisizlik, eğitimsizlik, sağlık problemleri şeklinde olmaktadır ki buda çocuğun ilerideki tüm hayatına yansır. Sosyal dışlanma bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal hayatlarına zarar verir. Toplumsal sonuçlar ise; toplumyla

bütünleşemeyen bireyler toplumun geleceğine zarar veren nedenler ortaya çıkarır. Aile, arkadaşlık, komşuluk ilişkileri zarar görür. Sosyal destek ağları kopar. Kişiler temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla suça yönelir. Böylece sosyal dışlanma sosyal çöküşlere neden olabilir (Şahin, 2009: 78-80).

2.5. Sosyal Sermayenin Olumsuz Tezahürü Olarak Sosyal Dışlanma

Bireyler, toplumsal hayatın akışı içinde karşılaşmış oldukları çeşitli ve çok boyutlu problemlerle başa çıkmada çevrelerinden sağladıkları sosyal sermaye ve sosyal destekten yararlanırlar. Bu manasıyla gayet olumlu bir anlam ifade eden sosyal sermaye sermayenin olumsuz etkileri de gözlenebilmektedir.

Bağlantılı olma durumu mikro ve makro ölçekte birçok fayda getirdiği gibi, olumsuz sonuçlar da doğurabilir ve genellikle sistematik eşitsizliğin genel yapısının parçalarını şekillendirir (Field, 2008: 129). Bu yönüyle sosyal sermaye grubun bazı üyeleri için içerme anlamı taşıırken diğer bazı üyeleri için dışlanma anlamı taşıyabilmektedir.

Sosyal içerme, sosyal sermayenin sağladığı fayda olarak ele alınırken, buna karşılık gelen toplumsal dışlanma ise sosyal sermayenin karanlık tarafını oluşturmaktadır. Bu bağlamda sosyal sermaye bir taraftan dışlanmayı da güçlendirebilir (Fine, 2010: 310). Özellikle iyi bağlantılara sahip olamayanların sosyal kaynaklardan yoksun olması çok yaygın olarak eleştirilmektedir. Örneğin iş bulma konusunda bağlantıları daha iyi olanların ön plana çıkması, bağlantıya sahip olanlar için sosyal sermayenin olumlu yanını gösterirken diğerleri için de dışlanma sebebidir (Abay Alyüz, 2018: 26).

Ağlardaki sosyal kapalılığın bazı homojen gruplar için zararları daha büyüktür. Özellikle madde kullanan gençler açısından bu değerlendirildiğinde grup içindeki dayanışma bağımlılık konusunda olumsuz bir etkileşim oluşturabilir. Gençlerle ilgili çalışmalar, bu tip ağlara sahip olanların, daha heterojen ağlara sahip olanlardakinden daha fazla negatif sonuçlarla karşılaşma ihtimalinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Healy, Hampshire, 2002: 233'den akt. Abay Alyüz, 2018: 27). Bu bakış açısıyla meslek yüksekokullarındaki öğrenciler arasında küçük grupların kendi içindeki dayanışmasının diğer bazı öğrenciler için dışlanma anlamı ifade ettiği de söylenebilir.

Öğrenciler arasında gruplaşmaların ortaya çıkması, okuldaki tüm öğrencilerin doğrudan ya da dolaylı iletişim kuramaması, sosyal sermaye oluşumunu dolayısıyla sosyal desteği olumsuz etkilemekte ve dışlanmaya zemin hazırlamaktadır. Nitekim güvenin oluşmadığı bir grup ya da toplumda sosyal sermaye de oluşmayacaktır. Sosyal sermayenin ortaya çıkabilmesi için öncelikle güvenin tesis edilmesi gerekmektedir (Dağ ve Yıldız, 2018: 282). Bu bağlamda meslek yüksekokullarında güçlü sosyal ağlar oluşabilmesi ve dışlanmanın en aza indirilebilmesi için güven atmosferi oluşturabilmek önem arz etmektedir.

3. YÖNTEM

Alan araştırması, Aralık 2018'de Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksekokulu'nda 411 öğrenci ile gerçekleştirilmiş olup, araştırmada kullanılmak için veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümünde, katılımcıların sosyal dışlanma sebeplerinin belirlenmesine yönelik ifadeler yer almaktadır. Ölçeğin ikinci bölümündeki ifadeler Özhasar'ın (2013: 114-115) çalışmasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Sosyal dışlanma ile ilgili ölçekteki ifadeler, 5'li Likert tipi ölçekle "1=Hiçbir zaman", "2=Nadiren", "3=Bazen", "4=Çoğu zaman" ve "5=Her zaman" seçenekleri ile ölçülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik düzeyini belirlemek için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0,87 bulunmuştur. Bu sonuca göre ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesinde ise açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Dışlanma Sebepleriyle İlgili Açıklayıcı Faktör Analizi

İfadeler	Faktör Yükleri
7- Yaşadığınız semtten/mahalleden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	0,77
5- Şivenizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	0,76
3- Giyim-kuşamınızdan dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	0,75
4- Etnik kökeninizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	0,74
6- Dinî inancınızdan/mezhebinizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	0,72
1- Yoksulluktan dolayı kendinizi dışlanmış hissettiniz mi?	0,71
2- Eğitim seviyenizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	0,68
8- Cinsiyetinizden dolayı kendinizi hiç dışlanmış hissettiniz mi?	0,63

Sosyal dışlanma nedenlerine ilişkin ölçeğin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için yapılan analizlerde KMO değeri 0,87, Bartlett testi de ($p < 0,01$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlara göre, kullanılan veri setinin faktör analizine uygun olduğu ve değişkenler arasında yüksek düzeyde ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucunda ölçekteki ifadeler, toplam açıklanan varyansı % 52,03 olan, 8 maddeden oluşan tek faktör altında toplanmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı tespit edilmiştir.

Verilerin analizinde, sosyal bilimler alanında en kullanışlı ve yaygın istatistik analiz paket programlarından biri olan “Statistical Package for the Social Sciences” SPSS 23.0 istatistik paket programı kullanılmış olup, analizlerde tanımlayıcı istatistiklerden (yüzde dağılımları, frekans, ortalama, standart sapma vb.) faydalanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmaya katılan 131 kişi (% 31,9) erkek, 280 kişi ise (% 68,1) kız öğrencidir. Öğrencilerden 129 kişinin ailesinin (% 31,4) geliri aylık 2000-TL veya altı aralığında, 160 kişinin ailesinin (% 38,9) geliri aylık 2001-3000-TL aralığında, 84 kişinin ailesinin (% 20,4) aylık geliri 3001-4000-TL aralığında, 38 kişinin ailesinin ise (9,2) aylık geliri 4001-TL veya üzeri aralığındadır.

Öğrencilerden 74 kişi (% 18) ailesinin yanında, 217 kişi (% 52,8) yurttan, 120 kişi ise (% 29,2) arkadaşlarıyla evde yaşamaktadır.

Tablo 2: Sosyal Dışlanma Sebeplerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	n	Ort.	Std. Sapma
1- Yoksulluktan dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,37	0,81
2- Eğitim seviyenizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,35	0,73
4- Etnik kökeninizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,27	0,70
3- Giyim-kuşamınızdan dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,27	0,67
8- Cinsiyetinizden dolayı kendinizi hiç dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,24	0,70
7- Yaşadığınız semtten/mahalleden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,22	0,67
5- Şivenizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,20	0,64
6- Dinî inancınızdan/mezhebinizden dolayı kendinizi toplumdan dışlanmış hissettiniz mi?	411	1,19	0,64

Tablo 2’de sosyal dışlanma sebeplerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Tabloya göre sosyal dışlanmaya sebep olan en önemli iki faktör, yoksulluk ($1,37 \pm 0,81$) ve eğitim seviyesidir ($1,35 \pm 0,73$). Sosyal dışlanma sebeplerinden en düşük etkiye sahip iki faktör ise şive ($1,20 \pm 0,64$) ve dinî inanç/mezheptercihidir ($1,19 \pm 0,64$).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal dışlanma sebepleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırma sonuçlarından elde edilen verilere göre öğrencilerin sosyal dışlanmalarına sebep olan en büyük faktör yoksulluktur ($1,37 \pm 0,81$). Karataşoğlu ve İslamoğlu tarafından (2016: 28-29) yapılan araştırmaya göre de kişilerin gelir seviyesi arttıkça sosyal dışlanma düzeyi azalmaktadır. Bu sonuçlar, yoksulluğun sosyal dışlanma üzerinde çok büyük etkisinin olduğunu göstermiştir.

Öğrencilerin sosyal yönden dışlanmasına etki eden bir diğer önemli faktör eğitim seviyesidir ($1,35 \pm 0,73$). Elde edilen bulgular Geçgin'in (2009: 17-18) gerçekleştirmiş olduğu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuçların, eğitim seviyesinin sosyal dışlanma üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koyduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal yönden dışlanmasında en düşük etkiye sahip iki faktör şive ($1,20 \pm 0,64$) ve dinî inanç/mezhep tercihidir ($1,19 \pm 0,64$). Bu durum üniversitelerin kozmopolit yapısıyla, kültürel farklılıklarla, öğrencilerin farklı bölgelerden üniversiteye gelmiş olmalarıyla ve ülkemizdeki inanç özgürlüğüyle açıklanabilir. Bu sonuçlar aynı zamanda inanç ve kültürel mensubiyet bağlamında öğrenciler arasında saygı ve uyum olduğunu da göstermiştir ki buda üniversite ortamları için istenilen bir durumdur.

Sosyal dışlanma, öğrencileri biyolojik, psikolojik ve sosyal yönden etkileme potansiyeline sahip bir olgudur. Akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyen ve zaman zaman akademik başarının tamamen sekteye uğramasına sebebiyet veren sosyal dışlanma, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ilişkilerine de zarar vermektedir. Bu etkiler öğrencilerin genel sağlık düzeyleri üzerinde de etkili olmaktadır. Böylesi istenmeyen durumların yaşanmaması için, öğrencilerin sosyal dışlanmaya dair durumlarının ve sosyal dışlanma sebeplerinin belirli aralıklarla ölçülerek gerekli tedbirlerin aile, okul/üniversite ve toplum düzeyinde alınması gerekmektedir.

Bu bağlamdasomut**öneriler** aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Gençlerin mutlu olabilecekleri ortamların çeşitlendirilmesi,
2. Gençlere kulak verilmesi, taleplerinin muhataplarca dinlenilerek sosyal dışlanmaya dair çözüm önerilerinin bu doğrultuda gerçekleştirilmesi,
3. Sosyal dışlanmanın en büyük sebebi olan yoksulluğa dair önlemlerin alınması, örneğin burslar verilmesi, gençlere yönelik iş imkânlarının çeşitlendirilmesi, kısmi zamanlı öğrenci istihdam kontenjanlarının artırılması, aile desteklerinin teşvik edilmesi, devlet desteklerinin nitelik ve nicelik açısından artırılması,
4. Bir diğer sosyal dışlanma sebebi olan eğitim seviyesine dair etkin önlemler geliştirilmeli, öğrencilerin bu yönde eksikliklerini giderebilmeleri ve farklı yeteneklerinin açığa çıkarılması için sosyal etkinlikler, kurs, seminer vb. uygun ortamların oluşturulması,
5. Üniversite yönetimince ayrımcılık söylemlerinin önüne geçecek genel önlemlerin alınması, bilinçlendirme ve farkındalık etkinlikleri yapılması,
6. Dışlanmış öğrencilerin tespit edilerek rehabilitasyonlarının sağlanması,
7. Gençlere gerek akademik gerekse sosyal hayatlarında danışmanlık yapılmasına yönelik birimler açılması ve etkinlikler düzenlenmesi,
8. Gençlerin sosyal yönden desteklenmesi, bunu engelleyen (aile, okul ya da toplum odaklı) sorunlara çözümler üretilmesi,
9. Sosyal dışlanma konusunun daha iyi anlaşılması için akademik çalışmaların teşvik edilmesi,
10. Sosyal hizmet, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, aile danışmanlığı gibi sosyal branşların sosyal dışlanma konusuna daha fazla yer vermelerinin sağlanması,
11. Üniversite özelinde gençlere yönelik genç danışmanlığı, üniversite sosyal hizmeti gibi yeni branşların düşünülmesi,

12. Gençlerin özgüvenleri ile kendine yetme ve sorunlarla başa çıkma becerilerini güçlendirecek, aralarındaki güven duygusunu pekiştirecek, sosyal sorumluluk duygularını geliştirecek ve gönüllü katılımlarını destekleyecek ortak dersler ve etkinlikler planlanması yararlı olacaktır.

Bu çalışma, alan araştırmasının Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksekokulu'nda gerçekleştirilmiş olması hasebiyle sınırlandırılmış bir çalışmadır; ancak en kapsamlı çalışmalar bile zorunlu olarak sınırlandırılmakta, 'sınırlılık' tüm bilimsel çalışmaların kaçınılmaz bir ortak vasfı olmaktadır.

Ancak bu çalışma, üniversitelerde, özellikle meslek yüksekokulları ortamlarında sosyal dışlanmanın sebeplerini uygulamayla desteklemek suretiyle ortaya koyduğu için önemlidir. Bir makale çerçevesini aşan benzer çalışmaların daha yüksek sayıda denekle ve daha çok üniversiteyi kapsayacak şekilde yapılması, sosyal dışlanmaya yol açan sebeplerin ortaya daha detaylı biçimde çıkarılabilmesi için çok yararlı olacaktır. Farklı üniversitelerin meslek yüksekokulları arasında mukayeseli çalışmalar yapılarak sosyal dışlanmanın sebeplerinin bölge bazında farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi soruna daha etkin çözüm önerileri geliştirebilmeleri için kamu, özel sektör ve gönüllü sektör kuruluşlarına ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

- ABAY ALYÜZ, S. B. (2018), *Sosyal Sermaye, Sosyal Ağlar ve Sosyal Destek İlişkisi "Sultanbeyli ve Kadıköy'de Sosyal Hizmet Merkezlerine Başvuranlara İlişkin Karşılaştırmalı Durum Çalışması"*. Yalova Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yalova.
- ADAMAN, F. ve KEYDER, Ç. (2006), Türkiye'de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *ec. europa. eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr. Pdf.*
- CILGA, İ. (2009), Sosyal Dışlanmanın Dinamiği, Bilimin, Mesleğin Dışlanması ve Öngörüler, *Journal of Society & Social Work*, 20(2), 7-26.
- DAĞ, A. ve YILDIZ, R. (2018), *Lise Öğrencileri Arasında Bağ Kuran Sosyal Sermayenin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma*, Sosyal Sermaye Kaybı (Ed. Recep Yıldız) içinde, İstanbul: Kitabı Yayınları.
- FIELD, J. (2008), *Sosyal Sermaye*, (Çev.: Bahar Bilgen, Bayram Şen), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- FINE, B. (2010), *Sosyal Sermaye*. Mehmet Murat Şahin, Ahmet Zeki Ünal (Der.) içinde. "Sosyal Sermaye Kuram Uygulama Eleştirisi", Sakarya: Değişim Yayınları.
- GEÇGİN, E. (2017), Ankara-Polatlı Örneğinde Sosyal Dışlanma Açısından Mevsimlik Tarım İşçiliği, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 3-35.
- HEALY, K. & HAMPSHIRE, A. (2002), Social Capital: A Useful Concept for Social Work, *Australian Social Work*, 55(3), 227-238.
- KARATAŞOĞLU, S. ve İSLAMOĞLU, E. (2016), Gelir Seviyesi ile Sosyal Dışlanma İlişkisi Üzerine Bir Araştırma, *Çalışma İlişkisi Dergisi*, 7(1), 12-41.
- NETWORK, S. E. K. N. (2008). *Understanding and Tackling Social Exclusion*. Final Report to the WHO Commission on Social Determinants of Health From the Social Exclusion Knowledge Network. Geneva: World Health Organisation, 36.
- ÖZHASAR, B. (2013), *Yoksul Hanelerde Sosyal Dışlanmanın Boyutları: Aydın İli Örneği*, Aydın, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- SAPANCALI, F. (2003), *Sosyal Dışlanma*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını.
- SAPANCALI, F. (2005), Avrupa Birliği'nde Sosyal Dışlanma Sorunu ve Mücadele Yöntemleri, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3, 51-106.
- ŞAHİN, T. (2009), *Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk İlişkisi*, Ankara, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi.

YILDIRIMALP, S. (2014), Sosyal Dışlanma ve Avrupa Birliği Yaklaşımı, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 91-108.

EK: Sosyal Dışlanma Ölçeği

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA DIŞLANMA SEBEPLERİ ARAŞTIRMASI ANKET FORMU
Değerli Katılımcı; Bu anket formuyla, meslek yüksek okulu öğrencilerinin sosyal dışlanma sebeplerinin araştırılması amaçlanmıştır. Elde edilecek veriler bilimsel bir çalışmada kullanılacak olup; başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Çalışmamıza yapacağınız önemli destek ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. Öğr. Gör. Beyza ERKOÇ - Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BİLGİLER				
Cinsiyet	Erkek	Kadın		
Ailenizin Geliri	2000-TL ve altı	2001-3000-TL	3001-4000-TL	4001-TL ve üzeri
Yaşanılan Yer	Aile Yanında	Yurttta	Arkadaşlarla Evde	

SOSYAL DIŞLANMA ALGISI İLE İLGİLİ İFADELER	Hiçbir zaman 1	Nadiren 2	Bazen 3	Çoğu zaman 4	Her zaman 5
Yoksulluktan dolayı kendinizi dışlanmış hissettiniz mi?					
Eğitim seviyenizden dolayı kendinizi toplumdaki dışlanmış hissettiniz mi?					
Giyim-kuşamınızdan dolayı kendinizi toplumdaki dışlanmış hissettiniz mi?					
Etnik kökeninizden dolayı kendinizi toplumdaki dışlanmış hissettiniz mi?					
Şivenizden dolayı kendinizi toplumdaki dışlanmış hissettiniz mi?					
Dini inancınızdan/ mezhebinizden dolayı kendinizi toplumdaki dışlanmış hissettiniz mi?					
Yaşadığınız semtten/ mahalleden dolayı kendinizi toplumdaki dışlanmış hissettiniz mi?					
Cinsiyetinizden dolayı kendinizi hiç dışlanmış hissettiniz mi?					